

„סטרפיפ=טיז - זה גועל נפש!“

מר גרינשפון, האם חלה בשנה האחרונה החמרה בפעולות הצנזורה הישראלית?
לא היתה החמרה, אולם אפשר לפרש זאת כאילו היתה החמרה. כי השנה אסרו יותר סרטים מאשר בשנה הקודמת מבחינה מעשית. השנה אמנם נאסרו רק 23 סרטים להצגה לעומת 26 בשנה הקודמת, אולם למעשה נאסרו יותר. כי לפני שנה, מתוך 26 סרטים נאסרו 11 בגלל בעיות גרמניות ונאציות, ואילו השנה נאסרו רק חמישה סרטים מסיבה זו. אולם אינני חושב שהחמרה תלויה במועצה לביקורת סרטים. היא תלויה יותר בטיב הסחורה שמביאים. אם מביאים סרטים גרועים, נפסלים יותר.

האם חילופי המשמרות בראשות משרד הפנים, וכניסתו של שר דתי לתפקד, לא הביאו לשינוי בקו המועצה?

לא חל שינוי ולא יכול לחול. עד כה השר לא שאל דבר בקשר לסרטים ומחזות, לא פנה בדרישה כלשהי ולא אמר שום דבר. המועצה נשארה אותה המועצה והיא סוברנית להחליט כראות עיניה. רק במקרים ענייניים, כמו בשאלת התרתו של סרט גרמני מסוים, קשור גם השר, שהיה צריך להביא את הבעיה לישיבת הממשלה. השר יכול לחתום את דעתו בקשר למדיניות המועצה או בקשר לסרט מסוים, אולם עד כה לא עשה זאת.

האם המועצה רואה כל סרט לפני שהיא פוסלת אותו?

לא. יש סרטים שברור שאפשר להתיר את הצגתם ללא ביקורת מוקדמת. אנחנו מקבלים מן המפיצים את החומר שכולל תוכן הסרט ותמונות. יש לנו כבר נסיון בדברים כאלה. ידוע לנו, למשל, שבסרט רוסי אין לחפש עירום ואלימות, או אם אין בעיה פוליטית בסרט, כמו סרט מסוג אונולו או גורלו של אדם, לא עורבים עליהם כלל. בסרטים אמריקאים ידוע שאין לחפש אירוטיקה, לעומת זאת הסכנה שבהם היא אלימות. לפעמים אפשר לפי סוג השחקנים ואופים לשפוט אם יש בסרט אלימות או לא, מבלי לראותו.

האם המועצה מתחשבת בטיבו של הסרט, בביקורת להן זכה, לפני שהיא פוסלת אותו?
לא. אנחנו לא מתחשבים בבקורות. העתונות כמעט תמיד פועלת נגד המועצה. חוץ מזה ההתרשמות אינה קובעת תמיד. לפעמים סרט טוב המראה אלימות, משפיע יותר בסרט רע המראה אלימות. כי לסרט רע הקהל לא מתיחס ברצינות.

מדוע מרבה המועצה לאסור סרטים אימיים?
מפני שהם מעוררים פחדים אצל הצופים, והם גם מבחינת הוצאת כסף חינם מארחי המדינה. הנה ראיתי לפני כמה זמן סרט, בו מראים איך שמתארו נופל מן השמים ואיש הנמצא בשדה ניגש אליו. הוא מתחיל להרביץ במטאור ואז נשפך עליו נוזל סמיך והאיש נהפך לגוש נוזל כזה, וככה זה מתחיל להתגלגל בכל העיר. לדעתנו לסרט כזה אין כל נקודת מגע עם המדע. אין ספק שזה לא סרט בידור.

האם יודע לכם שישנם אנשי מועצת משמולי ציב רווקא על ראיות סרטים כאלה, משום שהם משמשים אמצעי פורקן לצופה?
אני יודע שיש דיעות שסרטי אימים מורידים את המתח.

אנחנו בדעה הפוכה. אנשי הסרטים עשו מחקרים כדי להור כיה את זה. אבל סקר אפשר לעשות באינו צורה שרועים. אמנם סרטים מעין אלה זוכים להצלחה והם סרטים קופתיים, אבל זה לא אומר כלום. הנה לפני שנה אסרנו את הסרט דרזולה. נפגשתי כאן בארץ עם הסוכן האירופי של חברת אוניברסל, והוא שאל אותי מדוע אסרנו סרט זה, בעוד שבאנגליה הוא הולך מצויין. אמרתי לו: אם החברה שלך תמשיך לעשות סרטים כאלה, אולי תהיה לה הצלחה בעולם, אבל בארץ אין לכך סיכוי. סרטים כאלה מביאים לתוצאות שליליות, גם לגבי הנוער. או הוא אמר לי: אמנם הסרט שלך בהצלחה, אבל למען האמת — לבני לא נתתי לראותו.

יש מפיצים המועצים כי המועצה אינה עקבית בחלטותיה, וכעוד שהיא מאשרת

סנינות עירום בסרטים אחרים, היא פוסלת כאלה באחרים. האם יש ממש כמענה זו?

אל תאמינו אף פעם למה שאומרים המפיצים. המפיץ לא יכול להיות אובייקטיבי. אין הנהתום מעיד על עיסתו. כאשר משמיעים בפני טענה זו, אני תמיד אומר: לאדם יש חמש אצבעות. הן עשויות מאותו עור ומאותן עצמות. אף-על-פי כן, אין אף אחת דומה לשניה. כך זה גם בסרטים.

יש סרטים שהעירום בהם הוא מתאים, ויש שלא. זה ענין של התרשמות. לפני מספר חדשים ראיתי את הסרט אהבה לעת צרה. ענין גאבין ובריג'ט בארדן. אני הולך לפעמים לקולנוע, וזאת הסרט הזה לא ראיתי בעת שהוצג אצלנו. חתום, מה אני רואה! אני רואה את בריג'ט בארדן עוברת על הבד, כולה עירומה. אני מתי מאוד. לא תיארתי

לעצמי שהתמונה אושרה. באתי למשרד ובדקתי, והנה באמת הסרט קיבל אישור. רצייתי לבדוק אם בכלל ראו את הסרט הזה לפני שהוצג, ומי ראה אותו ואישר את תמונת העירום. מצאתי שדווקא שתי חברות ראו את הסרט ואישרו אותו. והן דחקו יותר רגישות לבעיה הזאת מאשר הגבריות

מה הביא להחלטת המועצה לאסור הופעות סטרפיטיו בארץ?

בפני המועצה לא הובא שום נושא כזה הנקרא סטרפיטיו אם נאסרו הופעות סטרפיטיו ואסרו בעתיד, הרי זה רי בגלל שלא היה להן רשיון. כמו בכל הופעות הבימה בארץ יש צורך ברשיון גם לסטרפיטיו.

אם כך, מדוע נדחתה בקשת הרשיון להצגת סטרפיטיו, שהגיש בעל אחד המועדונים?

מה הרעש? יש גם סרטים שלא מתאשרים. השאלה הגדולה אם הבחורה הזאת שמופיעה בחינא בר בהצגות סטרפיטיו הרי בכלל יפהפיה, והשאלה השניה היא אם מה שהיא עושה זאת אמנות. המועצה דנה והחליטה לאסור את ההופעה שלה. מפני שזה פשוט לא יפה.

האם חברי המועצה ראו את הופעותיה?

לא. רצייתי להציג להם שילכו, אבל הם פסלו לפי התמונה בלבד. אבל אני ראיתי את ההצגה הזאת, בטח שראיתי ואני חושב שזה פשוט גועל נפש.

האם אין באיסור מעין זה פגיעה בחופש הפרט? סוף-סוף איש אינו מכריח אנשים ללכת לראות הצגות סטרפיטיו, מדוע לאסור אותן על אלה הרוצים לראותן, ומדוע הוחלט לאסור את ההופעה דווקא עתה, כמעט שנה אחרי תחילתה?

זה לא פתאום. כשנודע לנו שיש סטרפיטיו, בדקנו ומצאנו שזה נכון ואז בדקנו אם בכלל הוצא רשיון. אינני חושב שזאת התערבות בחופש הפרט. להיפך, אנחנו מונעים מאנשים אכזבה. רוב האנשים הולכים לראות את זה מתוך סקרנות, וזה פשוט לא יפה. שמעתי זאת מרבים.

כדומה, שאם תהיה הצגת סטרפיטיו שתהיה יפה לדעתכם, היא יכולה לקבל אישור?

למה לא? יכול להיות גם סטרפיטיו טוב ויפה. כמו שאמר קלציקין במחזה בית התה של ירח אוגוסט: פורנוגרפיה זו שאלה של גיאוגרפיה. בחינא בר זה היה גועל נפש. היא ממש ישבה כמעט על האנשים. אם יהיה סטרפיטיו יפה, אולי כן נאשר. זה תלוי בחברי המועצה.

מר גרינשפון, כיצד אתה מרגיש בתור צנזור?

אין לי בכלל הרגשה של צנזור. אינני רואה את עצמי כממונה על מוסר הצבור. תפקידי ב-90 אחוז הוא לא בסרטים, אלא בבעיות מנהליות של משרד הפנים. המטרה שלנו אינה איסור סרטים, אלא אישור סרטים להצגה. אני רואה את הקולנוע כאמצעי חינוכי, ואני סבור שמתפקידי למנוע הצגת סרטים בעלי גישות חינוכיות מסולפות, או כאלה העשויים לפגוע ברגשות הציבור.

נשמע צחוק היסטרי מעורב בצעקות-פחד. אולם הביקורת גברה את ההלל על הסרט. חשובי מבקרי הקולנוע בצרפת רואים בו את אחד הסרטים החשובים בתולדות הקולנוע הצרפתי. בפאריס, בה הוחל החודש ב"ה הצגת הסרט, הוא מוצג בפני אולמות מל"א. צרפת אף שלחה את הסרט כנציג תעשיית הסרטים שלה לפסטיבל הקולנוע באדינבורג. אפילו הצנזורה האנגלית השמרה נית הבינה את גדולתו של הסרט, התירה את הצגתו ללא קיצוצים.

אולם כשהובא הסרט לישראל, הוא נפסל על-ידי הצנזורה בשתי טענות פרובינציאליות: יות: זהו סרט המציג זרעיה לשם זרעה בלבד ופוגע במוסר המקצועי של הרופאים. למשמע טענתה המורה של הצנזורה, אי אפשר שלא להיזכר בגורל יצירה אמנותית אהרת — סיפוריו של אדגאר אלן פו. סיפורי אימים אלה נחשבו במאה ה-19 כי יצירות של מלורף מסוכן. הן הוחרמו ונאסרו לקריאה. כיום נחשב פו, דחוקא בשל סיפורים אלה, לגדול סופרי אמריקה במאה ה-19. סיפורי האימים שלו נלמדים בבתי הספר, ואף אינו מוצא אורח מויקים מבחינה נפשית או כל בחינה אחרת.

★ ★ ★
אשם - העקרון
יאפשר להאשים את חברי המועצה לביקורת סרטים באופן אישי על האי

סורים האחיליים שהם מטילים על הצגת סרטים. לא 18 חברי המועצה, שחציים פקיר דים ממשלתיים והאחרים הם מחנכים ואנשי תרבות, אשמים במה שמעוללת הצנזורה. קרוב לוודאי שכל קבוצת אנשים אחרת, שהיו ממנים אותה לתפקיד הצנזורה והפיקו קוח על מוסר הציבור, היתה עושה את אותו הדבר עצמו. כי כל אדם היושב בכס או של הצנזור, מתחיל להרגיש את עצמו אחראי לכל מה שמוצג בפני הציבור. לא האנשים אשמים, אשם העקרון הי מחייב צנזורה שכזו במדינה דמוקרטית. לאור כל זאת מתבקשת מאלה השאלה: האם לא הגיע הזמן לבטל מוסד זה הנקרא צנזורה?! האם לא הגיע הזמן להשאיר בידי המועצה רק את הסמכות להגביל סרטים מסויימים למבוגרים בלבד — התפקיד הי היות היחיד אותו מבצעת הצנזורה?!

את מקום הצנזורה יכול לתפוס חוק פשוט בתכלית. חוק שיחייב את מפיצי הסרטים ובעלי בתי הקולנוע להגדיר בפיר"ט כומיהם בפירוש את סוג הסרט שהם מציגים. ואז, כשיפורסם כי סרט מסוים הוא סרט אימים או סרט אלימות או אפילו סרט המציג באור חיובי גרמנים, ילכו לראותו רק אלה המעוניינים בסוג זה של סרטים, ומצופים מקריים תמנענה התפתות בלתי נעימות העשויות לפגוע ברגשותיהם.

אחרת לעולה הצנזורה להתחיל במכותיה על גבו של הגולם.

לאדית סקוב (משמאל), בתו של רופא, שפניה הושחתו בתאונה. הסרט, שהוא בעל ערך אמנותי, נפסל בשל תמונות הזוועה שבו ובשל פגיעה, כביכול, ברופאים.